

174 (6-6)

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váczi-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghirnevesebb gyáraiból jóállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

Rumburgi, irlandi, creas és hollandi vásznak.

MÖSSMER JÓZSEF

a „Menyasszonyhoz“ czimzett

rumburgi vászon-raktára

uri- és zsbárus-utca sarkán, 10-ik sz. a. Pesten, ajánlja

dús választéku vásznait minden minőségben, a lehető legjutányosabb, meghatározott árakon.

Megrendelések legpontosabban teljesítettek.

202 Árjegyzékek kívánságra beküldetnek. (4-4)

Ágy- és asztalneműek, kávé- és csemege-kendők.

Kész fehéreneműek. Kész férfi- ingek és női nadrágok.

A „Franklin-társulat“

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VEZÉRKÖNYV

A TESTGYAKORLÁS TANÍTÁSÁHOZ.

TANITÓK ÉS TANÍTÓJELÖLTEK SZÁMÁRA

szerkeszté

MARKÓ LAJOS,

kassai népiskolai igazgató-tanító.

29 fametszvényvel. — Ára füzve 60 kr.

Megmentés a legnagyobb szükségből

egyedül Orlic R., mennyiség-tani tanárnak, Berlinben, Wilhelmstrasse 126. köszönhetem, hogy élesemjű kiszámításai segítségével, a budai lutriban egy

terno-nyereményt

eredményezhettem, mely engem minden nyomorból kiemelt, senki ne mulassza tehát el, említett emberbaráthoz fordulni, ki jónak bizonyult utasításait 1 illetőleg 2 ft. csekély költségpótlékért nyújtja. 182 (1)

T... Pozsony mellett. Némethy Pál.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, Budapesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek és kaphatók:

GAZDÁSZATI KÖNYVEK!

Cserszily Ákos. A vadászat mestere. Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára. Füzve 1 ft. 50 kr.

Eisenmayer Sándor és Göbel Celestin. Allatgyógyászat avagy hasznos házi állataink betegségeinek megismerése s gyógyítása. Második kiadás. Füzve 80 kr.

Falusi könyvtár.

1. Magyar méhészkönyv. Irta dr. Farkas Mihály. Második kiadás 50 kr.
2. Úgyes Mari, a kis konyhakertészn. Metzger műve után magyarítá István bácsi. Második kiadás 50 kr.
3. Takarmány-növények ismertetése és tenyésztése. Irta Farkas Mihály 50 kr.
4. Kereskedési növények művelése. Irta Reischer E. 50 kr.
5. Juhtenyésztés és gyapju-ismeret. Irta Reischer E. 50 kr.
6. Dely H. és J. Gyakorlati és elméleti sertéstenyésztés 50 kr.
7. Apró majorság, vagyis a baromfi-tenyésztés foglalatja. Irta Farkas Mihály 50 kr.
8. A bogyar-gyümölcs tenyésztése. Irta Farkas M. 50 kr.
9. A dinnye-tenyésztés foglalatja és a legjelesebb honi és külföldi csemegefajok ismertetése. Irta dr. Farkas M. 50 kr.
10. A szarvasmarha-tenyésztés. Irta Kéglly Sándor 50 kr.
11. Eperfa- és selyem-hernyó tenyésztés. Irta Áron Ede.

Galamboz Márton. Gyógysertan. Állatorvosok és mezei gazdák számára. Több százra menő magyar és latin vény-dával ellátva. Füzve 4 ft. 40 kr.

Galgóczy Károly. Kertészet kézikönyve, tüzetes utasítás a konyhakertészet, virágművelés és gyümölcstenyésztés körében. A legújabb kiűfők után. Átnézte és jegyzetekkel bővítette dr. Farkas Mihály. Harmadik kiadás. Füzve 80 kr.

Kenessey Kálmán. Miként gazdálkodjunk? vagyis a kisbirtokosok jólétének előmozdításáról. Koszoruzott pályamunka. Füzve. 35 kr.

Gyürky Antal. Gyakorlati utmutatás, miként kell eljárni a szőlődezsmaavltság keresztülvitelénél a felek, jogbiztosoknak, választott bíróságoknak és községelöljáróknak. Füzve 80 kr.

Koppe J. G. A földművelés és állattenyésztés. Utmutatás a mezei gazdaság sikeres és minél több haszonnali üzésére. A hetedik kiadás után **Galgóczy Károly.** Harmadik kiadás. Kötve 2 ft.

Lázár Jakab. Erdészeti kézikönyv, műszaki segédzomolyzet, nemkülönbén erdőbirtokosok, gazdatisztek, községek és gazdasági intézetek számára. Füzve 2 ft.

Medve Imre. A magyar gazdasszony teendői a közeletben, a házbán és konyhában. Kézi- és segédkönyv nők és hajadonok számára. Második kiadás. Füzve 2 ft.

Mezei gazda népszerű vezérkönyve, a mostani viszonyokhoz alkalmazva. **Galgóczy Károly** által írott 3-ik kiadás után 4-ik kiadásban javította és bővítette **Reischer Endre.** I. Földművelés. Füzve 80 kr. II. Az állattenyésztés. Füzve 80 kr.

Paczig G. C. A korunk igényei szerinti mezőgazdatiszt. Egyuttal czél szerű s tanulságos kézikönyv a földbirtokosok, mérnökök, mezőgazdaság-intézők, kezdőgazdák s tanoncok, szóval mindazok számára, kiket érdekel a gyakorlati mezei gazdaság. Szerző ötödik kiadása nyomán hazánk viszonyaihoz alkalmazva átdolgozta **Reischer Endre.** Füzve 2 ft. 60 kr.

Perlaky Mihály, népszerű szőlészeti és borászati kézikönyve. Vegytani és köztapasztalatok nyomán. Számos fametszvényvel. Füzve 1 ft. 50 kr.

Wagner László. Gazdasági műszaki vegytan. Kézikönyv felsőbb gazdasági tanintézetek hallgatói, gazdák és iparosok számára. 114 a szövegbe nyomott fametszettel. (8-rét, 423 lap.) Füzve 4 ft.

Wagner László. A természetan elvei alkalmazásukban a gazdasátra, különös tekintettel Magyarország gazdasági viszonyaira. (8-rét, VIII, 340 lap.) Füzve 1 ft. 60 kr.

Zlamál Vilmos dr. A marhavész s annak oltása, mint az egyedül biztos szer a marhavész szelidítésére s végképeni kiirtására. Füzve 80 kr.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

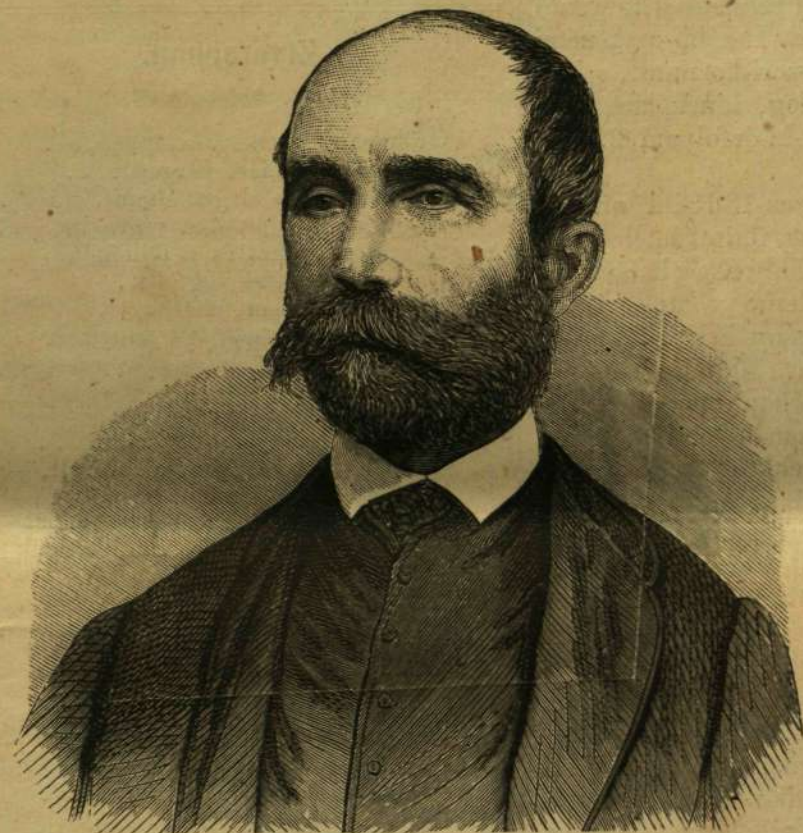

Vasárnapi Ujság.

Budapest, márczius 29-én 1874.

13-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikal Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. XXI. évfolyam.

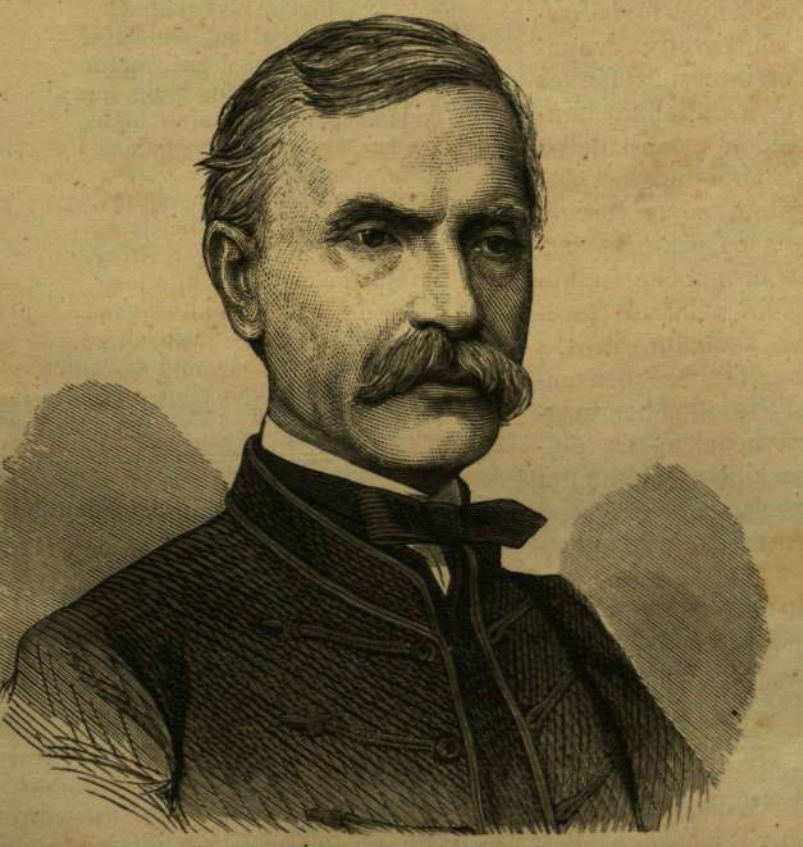
HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Bécsben: Opellik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

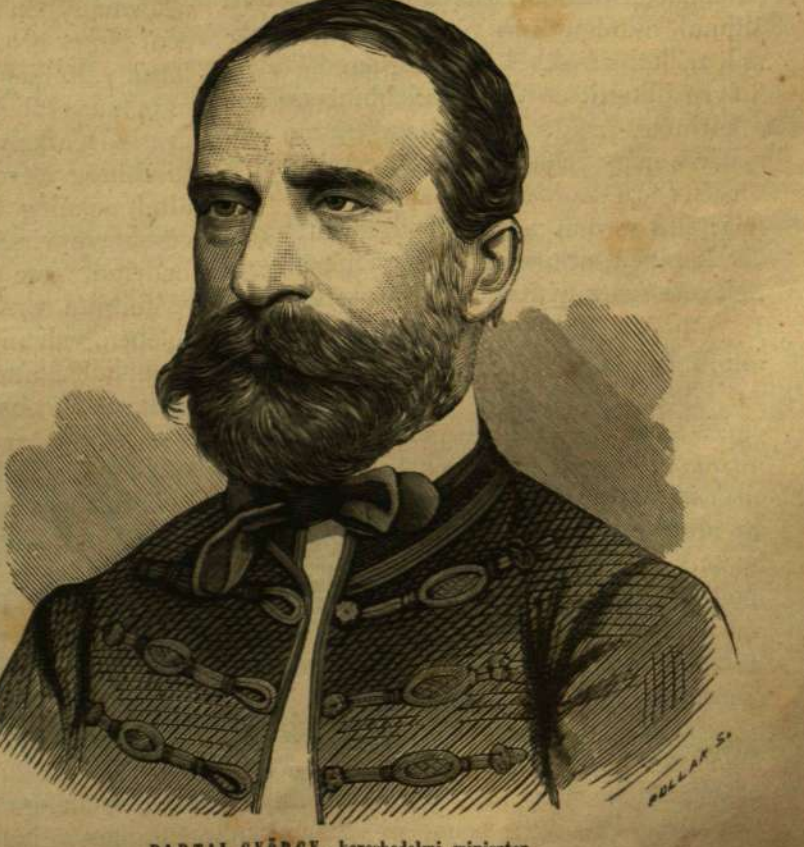
BITTÓ ISTVÁN, miniszterelnök.

GHYCZY KÁLMÁN, pénzügyminiszter.

PERCZEL BÉLA, a képviselőház elnöke.

BARTAL GYÖRGY, kereskedelmi miniszter.

Az új miniszterek.

A miniszterválság szerencsésen véget ért; sőt azt is elmondhatjuk: hogy szerencsésen ért véget. Nemcsak az utóbbi két hét alatt, mióta t. i. a volt miniszterelnök Szlávy bejelentette a házban, hogy a kormány beadta lemondását, mióta a jobb-oldal s balközép koalíciója kísértett s végre is megbukott, — a miniszterválság a keleti vasut ügyében végbement baljós-latu szavazás óta, sőt tulajdonképen az utóbbi nagy kölcsön-törvényjavaslat benyújtása óta folyvást vajudik. A helyzet már a türethetlenségig égető kezdett lenni; s azért bármely új miniszteriumot azzal üdvözölnék: no, csak hogy megvan. De a mint az új kormány megalakult: ennél valamivel többet is mondhatunk. A koalíciói kísérletek meghiusultak után, mikor már a megoldás minden reménye estiggedőben volt, az utolsó órában sikerült a király által megbízott miniszterelnöknek megnyerni a pénzügyi tárczára Ghyczy Kálmánt, kivel a tárgyalások már egy ízben félbeszakítottak, s kit annál fogva a kormányba megnyerhetni senki sem remélt. S ha a Bittó keze mindenben oly szerencsés lesz, mint ebben: akkor az ő miniszterelnöksége csakugyan jó órában született. Másik új szerzeményét, a kereskedelem-, ipar- és földművelési tárczára Bartal Györgyöt, szintén szerencsésnek mondhatjuk, bár természetesen a Ghyczy megnyerése, mind egyéniségének, mind tárczájának fontosságánál fogva, áll az előtérben.

Az ország szeme méltán van az új pénzügyminiszterre fordítva. Maga a válság s összes országos bajaink a pénzügyi nyomorúság körül forogtak. Elbizakodottság, mondjuk elvakultság, abból folyó könnyelműség s szerencsétlen gazdálkodás, párosulva elemi s egyéb szerencsétlen esapásokkal, ha épen a bukás szélére nem jutatták is az országot, mindenesetre oly bonyodalomokba sodorták, melyekből csak észély és ónuralom, erély és megfeszített tevékenység menthetik meg. A pénzügyi kérdés mellett, ily körülmények között, minden — még a különben oly fontos reform-kérdések is másodrangúakká válnak; államháztartásunkban az egyensúlyt helyre állítani, minden áron s bármily áldozatokkal, nélkülözésekkel s önmegtadással is helyre állítani: ez a legközelebbi teendő, ez a kormány-, sőt a nemzeti programma. S bár e nagy feladat az egész nemzetre, a törvényhozásra s a kormányra egyaránt néz: első sorban mégis azon férfi tartja azt kezében, a kire az ország pénzügyeinek vezetése van bízva: Ghyczy Kálmán.

Ghyczy Kálmán sok éveken át, az új alkotmányos aera megnyitása óta, nemcsak az ellenzék pénzügyi orákuluma, de az egész háznak — mint a pénzügyi állandó bizottság egyik legtevékenyebb tagja, elsőrangú pénzügyi kapacitása; ki széles és alapos elméleti tanulmányai mellett, hazánk pénzügyeit e bizottságban is részletesen tanulmányozva, az elkövetett hibákat éber és beható kritikával kísérve, teljesen színvonalán áll nagy és nehéz feladatának.

Program-beszédében világosan kimondotta vezér-elveit: teljes őszinteség az ország és a törvényhozás iránt; méltányosság s osztó-igazság a lajtántuli országokkal szembe; s szigorú rendezése az adó-képes-

ség hatáiraig az országos bevételeknek. A feladat nagyságát: pénzügyi nyomorúságaink megszüntetése körül, maga érzi legjobban; de vele együtt mindnyájan reméljük, hogy őszinte törekvései nem maradnak siker nélkül.

Ghyczy Kálmán némileg kivételes állást foglal el a miniszteriumban. Nem várhatja tőle senki, hogy elveiről s álláspontjáról egyszerűen lemondjon; s azért az erkölcsi felelősséget a kormányának egyéb, mint pénzügyi cselekvényei iránt csak bizonyos határokig vállalta el. E kivételes s a parlamentarizmus történetében talán egyetlen helyzetet az események nyomása teszi megengedhetővé; de remélünk kell Ghyczyvel, hogy a kölcsönös kapacitációk útján sikerülend az eltéréseket minél ritkábbakká tenni s azok élet mindenesetre elvenni.

Lapunk előbbi folyamaiban mind a három új miniszter (Bittó, Ghyczy és Bartal) arcképe és életrajza, a két első már ismételve is, közölve levén, feleslegesnek tartjuk az alkalommal részletes s kimerítő életrajzokat adni ismét. Inkább csak némi kiegészítésekre kell szorítkoznunk s leginkább Bartalt illetőleg, kinek arcképe már régebb (az 1862-ki évfolyam 2. számában) volt közölve.

Bartal György az 1861-iki országgyűlés után, melyen a föllirat mellett tartott kitűnő beszédével oly nagy hatást tett, egyelőre a magán életbe vonult vissza. 1864-ben az alkotmány helyreállítására ismét kísérlet tétetvén, a Majláth-Sennyey-féle átmeneti kormányban ő is helyet foglalt, mint a helytartótanács első alelnöke. Ezzel a konzervatívokhoz csatlakozott s nagy tehetségeit, há tévesztett irányban is, de teljes jó akaratral adta az általános ohajtott kiegyenlítés szolgálatába. Az 1865-diki országgyűlésen, mint előbbi választó-kerületének már harmadizben megválasztott képviselője, ő volt az Apponyi György vezetése alatti dikasztialis párt vezérszónoka s föllépése adott alkalmat Deák egyik legnagyobb beszédére, az opportunitási politika ellen. A kiegyezés a Deák-párt által létre hozatván, Bartal teljesen csatlakozott ahhoz, de alig-múlt föllépése mégis lehetetlenné tette, hogy a kormányban már ekkor helyet foglalhasson. Hogy azonban a konzervatív árnyalattól való megválása őszinte volt: fényes alkalma volt bebizonyítani a katolikus kongresszus alkalmával, midőn a szabadelvű kisebbség élére állt. Előbbi magatartása által némileg megingatott népszerűségét egyszerre visszanyerte s a Deák-párt szabadelvű része őt ismét örömmel s méltán számította sorába. Előbbi választó kerületében, valamint a jász-jákóhalmban is, a baloldali jelölttel szemben kisebbségben maradt, de Kővárvidék felső kerületében megválasztott. Ipar-, kereskedelem- és földművelés-ügyi miniszterré kinevezetése által a kormány nemcsak parlamenti tehetséget s nagy szónoki erőt, hanem kitűnő munkacserét is nyert.

Ghyczy Kálmán, mióta lapunk utolszor közölte arcképét (illetőleg szoborképét) s méltán volt nagy érdemeit (1873. november 23-diki, 47. számában), a képviselői állásáról lelépett államférfit előbbi választó-kerület (Komárom városa) újonnan egyhangulag megválasztotta, s ő ismét elfoglalván helyét a képviselőházban, megalapította a középpártot, melyhez a balköz-

zéből s a Deák-pártból mintegy 30-an csatlakoztak. Ezzel alapját vetette meg a tulajdonképi koalíciónak, a két nagy országos párt közötti őszinte közeledésnek. Mikép folytattattak vele, Tisza Kálmánnal és Sennyeyvel egyidejűleg a tárgyalások egy koalícionális kormány alakítása iránt, mikép szenvedtek azok először hajótörést s vezettek végre, legalább vele, mégis sikerre: olvasóink már részletesen ismerik.

Végre az új elnök-miniszter Bittó István, igazságügyi rövid minisztersége után a képviselőház elnöki székét foglalván el, e székben méltányos és tapintatos eljárása által tűnt ki. Államférfiúi ügyességének, vagy szerencsésjének legújabb s legnagyobb bizonyítéka: hogy ily körülmények között így tudta megalakítani miniszteriumát.

Miniszterelnökké léte által megtűreslt helyét a képviselőház elnöki székén, a ház eddigi első alelnöke, Perczel Béla foglalta el, kinek arcképét ez alkalommal szintén közöljük.

Zivatarban.

(Szuba, márczius 10. 1874.)

Örök panasz zokog a légben,
A felhők egymást kergetik...
En már ahhoz eleget éltem,
Hogy megnyughassam végre itt. —
A szél zokoghat és a felhők
Üzhetik egymást végtelen,
En el-elmélázom felettök,
S panasz már nem kél lelkemen.

Remegnek a fák száraz ági,
A szélkakas fel-felrikolt;
Varjakat látok messze szállni...
Tudom, hogy az van, a mi volt. —
A hervadás, fagy, küzdelem s éh
Elmulik, mint jött, esőneden,
S okát: hogy mért volt? ki keresné?
Bajt én nem látok mibe' sem.

A kis házak szint' ugy inognak,
S kéményökön be, szél kaczag;
Recseg a kútgem s a patakknak
Habbjai sárral zajlanak. —
Oly ismerős, oly régi képek,
Jók: gyermeket rémitni tán;
De én, kit a vihar megtépett,
Csak mosolygok e kis csatán.

S most, mintha fenn a kékés ürbe
Millió fohász, sohaj, nyögés
Zúgna a léggel elvegyülve,
Mint egy méltatlan bűnhődés, —
Oly hangot hord a szél sirama,
S én azt egykedvűn hallgatom;
Tudom: a részvét mind hiába,
S nem segít semmi aggalom.

Örök panasz zokog a légben,
Örök panasz lelkünkbe' lenn;
De én, ah, már eleget éltem
S fájdalom béken viselem.
S viselje is mindenki ekként!
Hiú e lét, s mi: kiesinyek;
S többek lenni bármint szeretnénk:
Csak saját szívünk sinli meg! —

Benedek Aladár.

Japánról ipartörténeti szempontból,
különös tekintettel a japáni papiriparra.

(Az iparmuseum alapja javára tartott fölvásás.)

XANTUS JÁNOSTÓL.

(Vége.)

Az alakulóban levő magyar iparmuseum mindezen japáni nevezetes iparüzemekből oly gyűjtemény birtokában van már ma is, hogy csak kevés muzeum versenyezhet vele. Részint az általam gyűjtött ázsiai osztályból, részint a Bécsben vett s

egyébként szerzett tárgyakból oly gyűjteménnyel nyithatjuk meg legközelebb japáni osztályunkat, mely ideiglenesen legalább, a legnagyobb igényeknek is megfelelhet. Nem mondhatnám, hogy különösen bronzokból és porcellánokból igen föltűnő, ugynevezett kabinet-darabokkal dicsekedhetnénk. De van az összes japáni iparból oly gyűjteményünk, mely minden japáni korszakot magába ölel, s minden iparág mintegy sorozatos történetét állítja elibenk.

Gyakorlati szempont volt ellene, hogy itt a helyszínen bemutassam a gyűjteményeket t. hallgatónknak, de fölhívom ezennel figyelmüket, hogy a gyűjtemények megnyitása után lehető gonddal sziveskedjenek mindezeket megsejmelni.

Századunknak jutott, t. hallgatók, osztályrésziül, hogy igen sok lehetne látszó is termesztesnek és lehetne bizonyuljon be. Az élelmes yankeknek sikerült néhány év előtt kivinni, hogy azok az oroszok, a kik a börtönben reversálist adtak, hogy soha sem lép többé orosz a japáni földre, ma már barátságosan és tökéletes biztonságban sétálnak egész Japánban. S azok a boszuálló és vérengző japániak, kik az egész portugall követéséget lefejeztették, mert velök beszélni akartak, — ma már Göttingában, Jenában és Freybergben tanulnak, Bécsben frakkban járnak, s Pesten is szeretetreméltó otthonossággal közibénk keverednek.

Jelenleg ismét európaiak tanitanak Japánban, minden fület szabad, vasutak és táviradók kezdik átszelni a szigetországot minden irányban; gözhajók sokasága és hírlapok terjesztik a közös polgárosodást. Legközelebb a japáni tudósok tanácsa azt javasolta, hogy a kínai irmodor helyett használtassanak a római betűk. A gömbölyű pénz, a dollár pénzláb és az angol mértékrendszer pedig már általános használatban van néhány év óta.

A hitet szintén terjesztheti már mindenki, építhet templomokat s felekezeti iskolákat is. A japáni kormány csak azt tartotta főnn magának, hogy minden japáni — valláskülönbség nélkül — japáni alattvaló maradjon. S így igen valószínű, hogy Japán — mint minden ázsiai népek közt legelőrebb és legmiveltebb, rövid idő múlva magas helyet vivand ki magának az emberiség történetében s polgárosítási hivatását Ázsiában ily előnyös módon jövőre is folytatni fogja.

Engedjék meg, t. hallgatóim, hogy eredeti szándékomhoz képest, most lehető röviden említsék föl egy — nem ugyan a legérdekesebb, de azért mégis nagyon figyelemre méltó japáni iparcikket, értem a papirt.

A papir Japánban eperfarostból, kenderből, különféle sásfajokból, selyemcsepűből, de leginkább kotáng- és bambusz-nádból készül; mivel e növények egészen ruganyos és szívós rostszövetből állanak, tehát a papirnak különös szívósságot és tartósságot adnak.

Sokkal könnyebb volna elmondani azt, mire nem használtatik Japánban a papir; mint azt, hogy minő czélokra használtatik. Az irás és olvasás oly általános el van terjedve az országban, hogy én soha sem találkoztam ott létem alatt még napszámmossal sem, ki meg ne tudta volna magyarázni, mit tartalmaz ez vagy amaz plakát az utcasarkon.

Az ország minden kis városában vannak hírlapok, melyeket igen nagy érdekekkel olvas mindenki; s amny könyvkérés-kedést soha és sehol sem láttam, mint Japánban, hol 50, sőt 150 kötetből álló egyes munkák adatnak ki, áruk nevésegesen olcsó, s láttam nagy munkák 65-ik kiadását is.

A házak padlóit mindenütt papírral tömlik ki, s aztán bevonják nádszönyegekkel; a lakosztályok falai is papirkárpitokkal vannak mindenütt behuzva. A házi, utcai és kézi lámpák — melyeknek egyszerű használatban levő száma is legalább 100 millióra tehető — mind papirból készülnék. Az esernyőket és napernyőket szintén ezen anyagból állítják ki. S csaknem mindenkinél látható övében egy finom papircsomag, mely a mi zsebkendőnköt pótolja, s e czéla képzelhetlen mennyiséget használnak föl, mert minden egyszerű használat után eldobják.

Továbbá nem lehet kihagyni számításból azt a képzelhetlen mennyiségű papirt, melyet a templomokban mint „áldozat-papirt“ égetnek el; a mit számlákra, jegyzésekre, levelezésekre, s minden képzelhető tárgy becsomogolására fölhasználnak, nem is említve a papirhalakot és a papirsarkányokat, melyeket tinnepapokon föleregetnek, s melyekből egy-egy ily nagy napon Jeddo fölött tán 100 ezer is látható egyszerű, s némelyik oly nagyságu, hogy több rizma papirt fölemész.

Olajozás, máz és sajtolás által képesek a papirt oly erőssé és oly ruganyossá alakítani, hogy sisakokat, mindenemű fővegeket, nyílak iverit, sőt húrjait is papirból készítik, mely papirhúrok a legnagyobb feszítést kiállják. A fegyverek tokjait, lószerszámokat, sőt pánczélokot is készítenek papirból, a melyek közép távolságról golyónak is ellentállni képesek.

A vízmentes kabátok és köpenyek pedig már annyira ismertek, hogy a keleten állomásozó európai hadihajók és kereskedelmi gőzösök tisztjei is csaknem kivétel nélkül ily öltönyöket viselnek, melyek a legtartós nagy esőben és hóvihárban is szárazon tartják a testet, s kivülről sem lehet rajta soha az eső után nedvesség nyomait látni. Különféle edényeket, tárczákat, egész étkezési és tea-készületeket szintén készítenek papirból. Ezek hajlékonyak, s a mellett a mosást — még meleg vízben is — kiállják.

A bécsi kiállítás jury-palotájának nagy termében minden szakértő és jóízű ember figyelmét magukra vonták az ott alkalmazott gyönyörű — több mint 3 öl magas — draperirozott ablak-függönyök, melyek vetélkedtek bármely francia selyemrészszel; s ezek mind japáni papirból készültek, sőt még a rajta levő zsinórok és bojtok is ugyan ily anyagból gyártattak.

Sokat tudakozódtam Japánban létem alkalmával, hogy legalább megközelítőleg kitudhatnám az elfogyasztani szokott papirmennyiséget. Azonban semmi biztos adatot sem kaphattam, még papirgyárakban sem. Mindenki azt mondta: „Szóri, muci papel Japán, enormusz mucsi papel“, de ezt tudtam magam is, s tudtam, hogy az elfogyasztott papirösszeg hihetetlen mennyiségű lehet.

Mindenekelőtt figyelemre méltó a japáni ugynevezett bőrpapir, mely czikk

* Rossz angolssággal, e helyett: *Sir, Japan manufactures much paper, enormously much paper.*

előállítására és fölfedezésére kétségekivül a szükség vitte az országot, mert területén szarvasmarhák és oly állatok sohasem léteztek, melyek bőreit az életsükség és fényezés különféle czéljaira fölhasználták volna, s a világtól elzárván magukat, ezeket külföldről sem szerezhették meg kellő mennyiségben.

A bőrpapir ruganyos, rendkívül erős, mosható s teljesen hasonlít mind külsőleg, mind használhatóságra nézve a legszebb chagrin, marocco vagy sertésbőröz, a szerint, a mily czéla gyártatik.

A bőrpapir másodgyártmány, a menyében már kész — a mi csomagoló papirunkhoz hasonló — anyagból készítették. E bőrpapir tartósságának, a különös szívós ruganyosságának oka nemcsak magának az anyagnak jóságában és kitűnőségében fekszik, hanem és leginkább azon körülményben, hogy a gyártás mütétének a papir rostjai nem szenvednek, sőt ellenkezőleg erősödnek és tömörülnek; míg például a mi chagrin-papirunk erős sajtolásánál a rostok tágulnak, elgyengülnek, az egész anyagot erősen összetartani nem képesek, s így törékenység a főtulajdonosságuk.

Mint egyéb papirt, ugy a bőrpapirt is Japán minden vidékén gyártják, de mindenütt inkább helyi szükségletre, mint nagyban. S így nagyszerien berendezett papirgyárt nem láttam, de tudtommal nincsen is az egész országban.

A bőrpapir-gyártását Fkagawában volt szerencsém láthatni, Yokohama és Jeddo közt, a himeves Tokaido nevű országuton. E gyárban 25 hüvelyk hosszúságu és 20 hüvelyk szélességű — Nagasakiban készült — csomagoló papirt használnak s a bőrpapir előállítását a következőt igen egyszerű, de azért föltötte érdekes módon történik.

A csomagoló papirt megnevedesítik, s páronként egy különösen e czéla gyártott s párhuzamos rovátkokkal ellátott papirburok közé teszik. Mielőtt azonban ez történne, a burokpapirok kézzel egyikessé szétthuzatnak, s mikor ismét összeugranak, a megnevedesített — átalakítandó — papirt rovátkaik közé csipetlik.

Mikor több ily papir együtt van a rovátkos burkolatok közt, az egész csomagot egy hengeralku fára tekerik, s összeszorítják fizőnynyel, hogy egészen feszesen tapadjanak a hengerhez, s így föl ne bomoljanak.

Ezután a hengeralku fát függőlegesen egy épen bele illő lyukba helyezik, s nyomóruddal az egész hengert egy gyűrűbe összeszorítják; ugy hogy az egész, mintegy 300 fonttal egyenlő nyomás a papirtekercsre essék, s egyenes irányban a henger tengelye felé.

E nyomás által minden papir-iv párhuzamos rovátkokat kap, s ez által a papir is tetemesen kisebb lesz, mert összeugrik. Kiszedik aztán, és elválasztanak egymástól minden egyes ivet, s aztán a rovátkos papirburokba helyezik ismét, — de nem párhuzamosan, hanem most a rovátkokkal keresztben; s így új nyomás után a keresztbe esett rovátkok által a papir ismét kisebb lesz, de most már nem rovátkos, de göröngyös, épen mint a marocco fölszine.

Isméti új elhelyezés és nyomás újra egészen más fölszint ad a papirnak, s így képesek legfinomabb, legtömörebb, s minden képzelhető fölszintű papirt előállítani

Mikor a papir a használandó czélnak, forma és erősség tekintetében megfelel, a kívánt színre megfestik, beolajozzák, s végre behuzzák mázzal. Aztán újra sajtóba helyezik, s ezután csak szárítani kell, hogy használatra átadassék.

Azon módozat által, melynél fogva a földolgozás alatti papir a burokpapir rovátkaival ellenkező fekvésbe hozatik, úgy az által is, hogy párhuzamos vagy ellentétes redők miként alkalmaztatnak a papir nyomásánál, a japáni gyáros egyszerű és valóban primitív gépezete dacára is, minden nálunk előforduló valóságos bór-gyártmányt fölszínre, formára és tartóságra nézve is papirból utánozni képes, a képzelhető legegyszerűbb könnyűséggel.

Sőt sokszori nyomás, és finomabbul rovátkozott burokpapir használata által képes oly finom gyártmányt előállítani, mely csalódásig hasonló a nyers creponhoz, s csaknem oly erős is; s ily gyártmányok festési alapul nagy kiterjedésben használatnak.

A sima és átlátszó bór-papir épen úgy készül, mint a többi, csak hogy nem festik meg, s utólagosan egy nehéz aczéllakapáccsal simára verik, s így a ránczok, göröngyök, vagy redők elenyésznek, átlátszó lesz, s egészen hasonló a legfinomabbul kidolgozott sertésbőrhez. E bór-papir a legdrágább, s leginkább öltönyökre használják, mert ép úgy lehet varrni, mint bármely szövétet.

Ily bór-papirból már pesti bőrdőseink és diszmitkésztőink is többféle készítményt állítottak elő.

Gül-baba története.

Budán, a császárfürdő fölötti szőlőhegyen van egy különös alakú, háromszázados épület, mit majd minden gyermek ismer; egy török imola: Gül-baba sirja.

Nyolcz szögletű szilárd épület, faragott kövekből rakva össze. Alakja hosszukás kupolában végződik, melynek tetején még ott maradt a hazánkban eltűnt mozlím-hatalom félhold jelvénye. Hideg, elhagyott épület, de létezése három világrészben ismeretes, messze tartományokból jámbor dervisek jönnek oda, imádkozván az izlám szentjéhez, foganatos lévén itten az ima, mint Mediina szent földjén, s a nagy próféta mekkai koporsójánál.

Minden évben jelennek meg honunkban elhanyagolt öltözeti, fanatikus bolyongók, kiknek czéljuk: ima e sirnál. Ha kérjük, honnan jöttek? Álmélkodva halljuk, hogy mily távoli, napkeleti országokból törekednek ide. Az egyik Syriából, a másik Arabiából, Turkesztánból avagy a mesés Indiából. „Gül-baba, a szent, sirjához jöttünk imádkozni, megkönyebbülést szerezni — szólnak gyakran, — ki ott fekszik Budavár közelében, a „szenvedések dombján.“

Ki volt Gül-baba? „Szent.“ Mit jelent e név? „Rózsák atyja.“ Kérdéseimre csak ennyit tudhattam meg. Mesés félmály fődé el előlem sokáig a való tudatát.

Mit szóbeszéd, szájhagyomány nem tudott földeríteni, megfejték Ozmánia történetlapjai; a história. E lapokon fölragyog „Gül-baba története.“

A história elbeszéli, hogy a ki ott nyugszik, nem volt hóféhér, hosszú szakállú szent, milyenek festik a világtól elvonult remetéket a keletiek, kik arczra borulva, korán-versek mormogása közt

töltik el az életet, a próféta és minden igazhívó öröme. Ki itt van eltemetve, az egykor fiatal férfi vala, harc-és szerelem-sóvár; fényes lovag, kit öltözete fényéért a mozlím történetírók kalajlikozi — „pi-perés“-nek neveztek el. Nem élt elvonultan, hanem fényben és hatalomban, mint budai főbasa, ki Ali nevet viselt.

És megtörtént, hogy a szentek közé soroztak egy élvkedvelő basát, kit asszo-

Alinak mint gyermeknek még, alig volt nagyobb öröme, mint egy-egy szép dal írása s dicsvágya: legyőzni ellenét a kard-játékban. Görög szüléktől származott s ott nekedett a kannai jancsár-növeldében. Ottan látta meg őt Ali, a híres költő és történetíró, ki midőn olvasta verseit, azt mondta: e gyereken szellem van és ész; mikor látta mily bátorsággal forgatta a kardot harc-edzett jancsárok ellen, azt

ASZFALT-BURKOLAT KÉSZÍTÉSE A KEREPESI-UTON.

1. Olvasztott aszfaltot szállító kocs. 2. Aszfalt-olvasztás katlanokban. 3. Bétonalap lerakása a kocsinton. 4. Bétonalap lerakása a járdán. 5. Kocsi-ut burkolása aszfalttal. 6. Aszfaltburkolat készítése a járdán. 7. Csövek összeforrasztása. 8. Vízét merítő munkások. 9. Hengerelés és sígátlás. 10. Katlanfutó.

nyok vittek a sirba, ki rózsák-tereket varázsolt elő, merre járt, rózsák illatával vete- kedő szerelmi költeményeket írt, s kiben egyéb tulajdonságai közt megvolt a nagy- ravágyás kábitó lángja, melyért koc- kára dobott fényt, hatalmat, szerelmi bol- dogságot és életet, — s elveszte azért mindent.

Mennyi vád, hiba, s ő — szent! Szentté tette őt a bűnbánat, s a szerelmi szen- vedés...

mondta: „ez vitéz és bátor is,“ — s mint olyant kivette a növeldéből s utat nyitott neki, hogy legyen nagy és hatal- mas.

Ali korának legszebb férfja vala, dél- czeg, erős és hajlékony, mint a sivatag királya, görög mintázatu arca ama szob- rokra emlékeztetett, melyek másolatban is meglepők. Fehér arca ellentétül, sely- mes, göndörülők fekete szakáll és bajusz diszíté. Sötét szemében ki volt fejezve a

magasra törekvő sas vágya, s az elboruló költő ábrándossága.

Az egyszerű jancsár-növendék gyorsan haladt előre, azon az uton, mely a hata- lomhoz vezet; agá, basa, majd drinápolyi alkormányzó lón. Künn az erő volt, benn a szellem. Ha visszavonult a komoly teendőktől, írta tovább ama szép költemé- nyeket, melyek át vannak szöve izzó me- legséggel, búbjajos phantasiával s a költe-

gitóbb, mint a többi. Oh az ilyen rózsza egy egész életet tesz boldoggá... Ali nem irigylé Mohammed paradicsomát, melynek üdvöztad része a földre, keblére szakadt... Alinak neje volt az, kiért mindent fele- dett s kiért mindent megtett. Azután a kert rózsái rabnökké változóznak, kik illa- tukat áldozák a választottnak, s széttépett kelyheiket adózzák szőnyegül a piczi lá- bak alá. A költemények is őt dicsőíték.

csak a boldogság édesen merengő füle- mile-dala.

1580-ban Ali a budai főbasaságra lép- tetett elő. Állva a büszke vár fokán, nézve a szilaj folyamot, mely alatta siet el via- dalra a fekete tengerrel, — szíva azon ország erjítő levegőjét, mely hősket te- rem: Ali szívében fölébredt a nagyravá- gyás démona, s kisérté:

— Légy nagyobb, hatalmasabb!... A rózsák illata fölszállt a vár fokára, az emlékezés a szeretett kedveshöz vonzá — és alant a Dunán magányos csónakos „rózsás költeményt“ dalolt...

A démon félig legyőzött, csábitóan mutatott Istambul felé. Ragyogott a kincs- től a „fényes porta“, világot rengető sereg állt az ázsiai szárazon, s ostromló hajóraj pihent a Bospórus hátán, — s örjítő vihar- zúgás kelt szárazon, tengeren: légy na- gyobb, hatalmasabb!... Elszakadtak a lyra húrjai, hervadásnak indultak a rózsák, s Zulejka, Zulejka a bánkodó tündér, köny- gyöngyös szemekkel bolyongott végig a terméken.

És a démon nem hagyá el martalékát. Befújta a hírkürtbe: Ali vitéz, Ali böles, Ali győzelmes!... hogy a zultán figyelmét a pártfogoltra vonja, — s szerelmi hasonlat rögtönzött, mely zúgott: Ali szép, Ali Izra- fil gyermeke!... hogy nyiljanak meg a női szívek.

Az első hangok magas polczra helye- zék; ruméliai basaságra lépett elő; a má- sodik bűgás megszerzete neki Eszma zultána hajlamát, azon nőét, ki Murád zultán nő- vére, Szokoli Mehmed özvegye, s hatalmas befolyásu vala.

Ali nőül vette Eszmát. E nőt Ozmánia története rú, pupos és erkölcszelennek mondja. Mindezt csak rangja, hatalma ellensúlyozhatta, s ő így szölt Alihoz: — Én téged oly nagygyá, hatalmasá teend- lek, hogy meghajlik előtted a padisáh!

A nagyravágyót elkábiták a jövő bo- szorkány-kepei, s az uj nőért megtagadta a szépet, szerető szívűt! Zulejka feledve lón...

Ali a főváros közelében élt, dúsan kincsben, hatalomban; — elhagyott neje pedig örülten bolygott a budai palotá- ban, a hervadó rózsák közt, hervadtában mint az eltaposott rózsák. „Oly nagy volt szerető hölgye kétségbeesése, — mondja Peesevi török író, — hogy meglágyithatta volna a budai hegyeket, de nem lágyította meg a nagyravágyó basa szívét, ki Budán hagyván megörült nejét, elment Stambulba, hol csakhamar vezéri rangot nyert.“

Az eltaszított nő tébolyult volt, s mint olyan: — boldog. Mindig Alit látta, hozzá beszélt, őt vélte csókolni. Egyszer azon- ban erősebb roham érte, s kiszabadulván az őrzet alól „Ali jó! Ali jó!“ kiáltással rohant a budai hegyek közötti mélységbe, hol testével összetörtött az ábránd, a fájd- dalom.

S ezzel megvolt a varázs törve. A go- nosz szellem elveszté hatalmát, s Ali — a pártfogolt, — nem bírta megtartani azt, mit hűtlensége által szerzett. 1586-ban Eszma zultána másra vetvén szemét, Ali újra Budára küldetett; oda, hol a szél és minden kő vádlólag beszélt hozzá: Mi voltál és mivé lettél?! A hűtlenség saját fegyverével bünteté meg rabszolgáját. Ali,

* Rózsás költeményeiert, melyekben e virágok nagy- ban szerepelnek, ezért s mivel mindenütt, a hol lakott, gyönyörű rózsák-tereket hozott létre, nyerto a Gül- baba vagyis rózsák-atyja neve. N. A.

menykebe átvarázsolt, nálunk nem ismert virágok bódító illatával. Gyöngéd szelle- met elarulták a világ legszebb virágai: a rózsák iránti rajongó szeretete. A hol csak lakott, a merre ment, a legszebb rózsák-ker- tek lőnek teremve. Azok szegélyzék az utakat, azok hajoltak ki s be az utakon. Költői szíve és dalaí fölszították a rózsák illatát.

Jött idő, mikor új rózsza lón átitetve a rózsák közé; szebb, gyöngédebb, boldo-

A legyőzött ashantik.

Az Ashanti ellen folytatott angol háború bevégettnek tekinthető. Sir Garnet Wolseley az angol csapatok vezére Kumaszit, Koffi-Kalkali fejedelemtől a székvárosát, február 5-én elfoglalta és 6-án fölégette s azután „dicsőséggel visszavonult.” Azok, a kik azt hitték, hogy Angolország e hadmenetével a polgárosultságnak kíván utat nyitni Afrika belsejébe, sajnosan csalódtak, mert a győztes angol hadsereg rombolási dühe a benszülötteket még inkább elkeseríté, még nagyobb bizalmatlansággal tölté el minden idegen iránt. Az ashantik az angoloktól nem polgárosultságot, emberiséget és műveltséget, hanem barbár kegyetlenséget, kiméltelenséget és dölyföt tanulhattak; eltanulhatták tőlök az öldöklő fegyverek használatát, a melyhez még eddig csak tökéletlenül értettek. A rokonszenv, mely az angolok kezdeményezését kísérte, a kivívott siker következményeinek láttára méltán fordult el a „Vae victis” elvét követő diadalmosoktól.

Pedig az ashantik Afrika néger törzsei között minden tekintetben az első helyet érdemlik meg. Mint az angol tudósításokból kitű-

majdnem meztelenül járnak. Fegyverzetök néhány késből s puská hiányában nyilból és lándzsából áll, a mi azonban korántsem akadályozza meg őket abban, hogy igen vitézül harcoljanak; az angoloknak elég sok alkalmuk volt érezni ezt a mostani háború alatt is.

Élőfákra épített falvak.

Simpton kapitány, a „Blanka” nevű angol hadihajó parancsnoka, érdekesen írja le Izabella sziget fára épített falvait ama jelentésében, melyet a Csöndes-óceán különböző sziget-csoportjai közt a múlt év folytatában tett utazásairól nem régen az angol parlament elé terjesztett. Az egyik falu egy sziklás hegy csúcsára van építve, mely majdnem függőlegesen emelkedik 800 lábnyi magasra. E szikla legtetjén óriási fák tenyésznek s azoknak ágai közé rejtették a benszülöttek sajátos alakú házaikat. A fák törzsei oly egyenesek, mint a gyertyaszál, és felületük teljesen sima; legalsó ágaik a földtől 60—150 lábnyi magasban kezdenek szétterülni. Egy ilyen szokatlan fákvesű lakás, melyben Simpton kapitány személyesen is megfordult, a földtől 80 láb magasra volt

Egy veleg.

— Petőfi és Mészáros. Török János hátrahagyott kézirat-gyűjteményében egyebek közt megvan az az oklevél is, melylyel Petőfi Sándor az ismeretes nyakraváló-história után a honvédtisztai szolgálatról Mészáros Lázár hadügyminiszter által fölmantetett. Ez oklevél, melyet — mintegy adalékul Petőfi 1848-ki szerepléséhez — a nekünk átadott eredetiből közlünk, szóról szóra következőleg hangzik:

„A magyar hadügyminiszterium részéről ezennel bizonyítatik, hogy Petőfi Sándor 28-dik hónap 24-ik napján százados a magyar hadseregben szolgált, s jelenleg saját kívánatára, a hadügyminiszteriumnak A/h 3139. szám alatt kiadott rendelete folytán, eddigi hű szolgálataitól azon hozzáadással mentetik fel, hogy miután minden igény fenntartás nélkül lépett ki a legfelsőbb szolgálathól, neki sem a tisztii címnek használata, sem a hadseregi egyenruha viselése meg nem engedtetett. Miről Petőfi Sándor urnak fennírt katonai szolgálata igazolásul az oklevél ezennel kiadatik. — Kelt Debreczen, Február hó 21-én 1849. — Hadügyminiszter Mészáros Lázár, s. k.”

Budapest jótékony intézetei.

X. A budapesti városi „Erzsébet” árvaház.

Valamint a József-árvaház fölállítását egy az egész országra nézve örvendetes eseménynek, az ország nádorának, az alkotmány e hű örökének, súlyos betegségből való fölgyógyulásával kötö össze Pest városa: ép ugy e második, ilyenmü intézetnek, t. i. leány-árvaházának megalapításával az alkotmánynak az országra s a város falai közé visszaterését akart emlékeztetni. Mikor a szív magasztos örömtől dobog: fogékonyabb az emberszerepre, mint egyébkor. — 1861. ápril 16-án tartá az új alkotmányos korszak beköszöntével Pest város ujonnan alakított hatóság az emlékezetes első közgyűlést, melyen Weisz Bernát városi képviselő egy városi árvalány-ház alapítását indítványozta. Ő maga azonnal 500 forint alapítványt tett e célra, melyet később 2000-re egészített ki. Alig tel el néhány hónap, már 18,000 forint állott készen számosságjóltevő adakozása folytán a fölállítandó intézetre, mely már ugyanezen évben tetteleg meg is kezdé működését, s gyár-utcai bérelt házában, 9 árvalánykát fogadott védő szárnyai alá. A gyár-utcai második bérelt helyiségben látogató meg az uralkodópár e még kezdetleges, de folytonosan gyarapodó intézetet, midőn a királyné elvállalta e későbbben róla elnevezett árvaház védnökségét, s 2000 forinttal járult annak alapításához.

Alapítása után 10 év múlva a háromdob-utca és erdősor sarkán emelt tulajdonos lakába költözött be az árvaház, 1871. augusztus 1-én. A telket Pest városa adta, s viselte a 87,500 ftra menő építési költségeket. Jelenen 32 árva s 14 fizetéses növendék lakik s neveltetik benne. A városi közönség, városigeti kirándulásából jól ismerheti e díszes egyemeletes épületet, s vasráccsal kerített zöld pázsitos udvarát. De belseje is érdemes a megtekintésre. Tisztaság, rend, czélszerű berendezés uralkodik ott mindenütt. Csak az lehet visszatekintő, hogy a növendékek száma még most nem felel meg a labirinthszerű szobasor nagy mennyiségének. Az intézeti igazgatónő a tanítási órák alatt a tanteremben oktatja a leánykát, kik három osztályba osztva, bent az intézetben végzik tanulásukat. A gondnoknő a háztartást vezeti, s a konyha körül sürgölődik a nagyobb növendékekkel, kik főlválva segédkeznek s tanulnak gazdasszonykodni a konyhában, s részt vesznek a sütésben, mosás- és ruhaigazításban is. Az iskolai órák után a két felügyelő kisasszony körül gyűlnek egybe a leányok, ki őket mindennemü kézi munkákra tanítja. Sok ügyes kézimunkát láthat itt a műterem, melyeket a leánykák előkelő házakhoz, megbízásra készítenek, s melyeknek tiszta haszna részükre takarékpénztárba tétetik. — Szándékba van véve, hogy az intézet körüli apró telkeket megvásárolják, s így egy térs kertet csatoljanak az épülethez, melyben a növendékek a rájok nézve annyira szükséges kertészkedéssel is megismerkedjenek.

A figyelmes vizsgáló az első széttekintésnél észreveszi, hogy ez intézet belső szervezete sokkal czélszerűbb a József-árvaházénál. A leányárvaházban megvan a családias színezet: belső háztartás van, a növendékek együtt élnek, együtt étkeznek,

együtt hálnak a tanító- s felügyelő-nőkkel. Ezen berendezés már az újabb kor szellemében történt. Ez az egyik ok; a másik meg az, hogy ez árvaház ügyeinek vezetésében városi jótékony nőknak is befolyás van adva. Az egyet élén álló férfi bizottság mellett, mely egy a József-árvaházival, működik itt egy hat tagból álló női bizottság is, a havi gyűléseken befoly a tanácskozásba, közreműködik az élelmiszerek bevásárlásának, sorban egy-egy héten át („hetes nők”) megmeglátogatják az intézetet, ellenőrzik a rendet, tisztaságot, szóval a háziasszonyi teendőket végzik. Közöttük különösen Rupprecht-Demidoff Kornelia urhölgy nevét hallók emlegetni, ki jótékony működését megosztván a fővárosi humánus intézetek közt, ennek is jelentékeny részt juttat belőle. — E női befolyásnak tulajdonítható, hogy ezen árvaház, alaptökéjéhez mérve, aránylag több árva fogadhat be, mint a József-árvaház. A József-árvaházban 200,000 forint mellett 46 árva tartanak; ebben 110,000 forint tökére csak 25 esnek azon arányban, de van 32. Amott a külső fűtés miatt 151 forintba kerül évenként egy gyermek kosztja; itt a belső háztartás s női felügyelet mellett csak 108 forintba, holott itt az intézeti személyzet is a fogyasztók közé tartozik. De eltekintve e pénzügyektől, itt anya helyett anyát találnak az árva, részint az intézeti nőknak, részint az őket meglátogató bizottsági hölgyekben; míg a József-árvaházban az anya nagyon hiányzik a gyermekeknek, az a szelid, női befolyás, melynek hiányát a gyermek kedélye egész életén át megérezheti.

Az Erzsébet-árvaház 110,000 forint alaptökéje, melyet, miként a többi városi árvaházakét is, a városi letéti-hivatal kezel, — a már említettek kivül, a következő alapítványokból áll: közalap 67,837 forint; Ebner alap 3100; Deák Ferencé 7281; Gschwindt alap 2710; B. Sináé 6418; Hertelendy a. 6992; Karácsonyi grófé 113; Haas Fülöpé 1000; Hazai takarékpénztár a. 1600; Walthier a. 1091; Vég Johanna a. 2124; Wenckheim J. grófné a. 2500; Geiszt Gáspár a. 2000. — Az árvaház évi jövedelme, melyet az alapítványok kamatain kivül szini s műkedvelői előadások bevételei, fizető növendékek díjai (egy-egy 200 forintot fizet), jogi és engedélyi díjak is szaporítanak, 18,000 forintot félt van, s kiadása is a körül. — Kívánatos lenne, hogy az a nagy, s most még félig tires ház minél előbb megteljen jó nevelésben részesülő árvaakkal, mire az adakozó közönség eddigi részvétele eléggé biztató reménységet nyújt.

XI. A budapesti Mayer-féle árvaház.

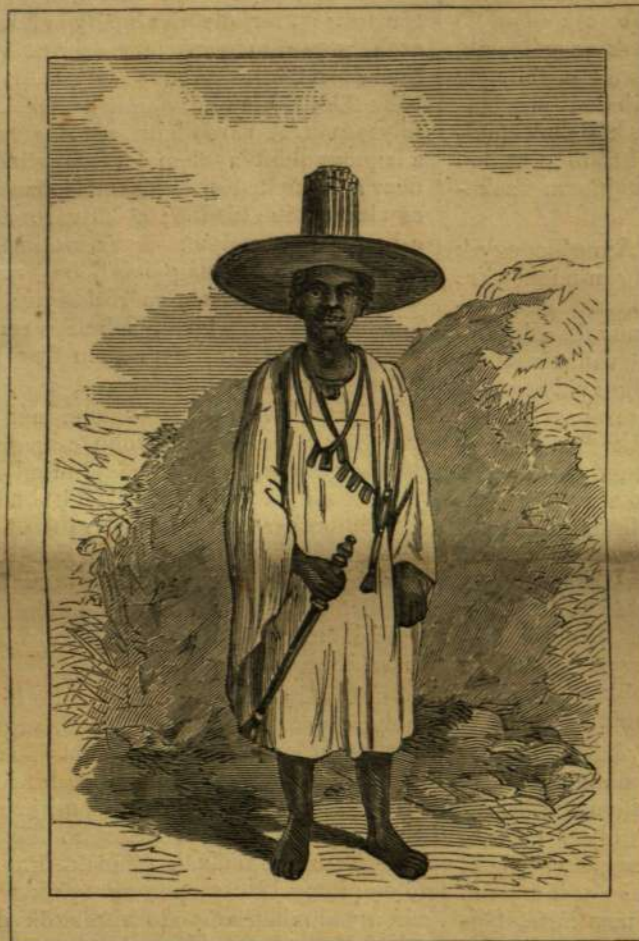
Alapította Mayer Ferenc volt cs. kir. tábornok, ki az 50-es évek vége felé meghalván, halála előtt 80,000 forint hagyott végrendeletileg egy Budán fölállítandó árvaházra. Ez összeg azóta Buda városa által kezeltetvén, 152,390 forintba emelkedett. Ehhez járult néhány héttel ezelőtt József főherceg azon 25,000 frtnyi ajándéka, melyet a neki átengedett Festőszigetért viszont ajándékol adott Budának, az árvaház céljaira. Összesen tehát 180,000 forint körül van ez árvaház alapja. Nem tudjuk, mért nem nyitották már régen, mivel az eszközök hozzá megvoltak. Csak annyit tudunk, hogy a főváros jelen évi költ-

ségvetésébe már föl van véve a „Mayer-féle árvaház budget-je is, egyelőre 15 árva. A főváros végbenemelési egyesítése után is a budaiak azt kívánják, hogy ez árvaház az övék maradjon, s e tárgyban a napokban egy küldöttség is járt a polgármesternél. Kérelmük, ha azt akarják, hogy a főváros harmadik árvaházát a folyam jobbpartján legyen, teljesen jogos; de nem az, ha az egyesítés után is külön budai árvaházat ohajtanak, melybe csakis budaiak vétethetnének föl. Budának Pestnél egészségesebb fekvése mindenestre ajánlja, hogy ez új árvaház ott nyitassék meg. — De az valóban igen helytelen volna, ha az alapot talán a kormányzás olcsóbsága miatt, mint hallók, a József és Erzsébet árvaházak nagybővítésére fordítanák. Ma már minden új berendezés alkalmával ova-kodnak az árvaházak kaszárnyaszertü zsufaltságától, s inkább apró házakba, mintegy külön családokba osztják be az árvaikat. Ez a legújabb, s szerintünk a leghelyesebb berendezése az árvaházaknak. — Nem tudjuk, vajjon csak fiu-, vagy csak leány-árva, vagy talán mindkét neműek befogadására van szánva ez árvaház; de amny bizonyos, hogy tapasztalt szakférfiak ma már nem tartják veszedelmesnek, ha mind a két nemű árva, természetesen jó berendezés s a lakosztályok czélszerű szétválasztása mellett, ugyanazon egy intézetben neveltetnek. Sőt csak így hasonlíthat az árvaház az árvaházi nevelés ideáljához, a családi neveléshez, a melyben fiuk és leányok egymás mellett, egymás erkölcsi kifejlesztésére befolyást gyakorolva nőnek föl.

A Mayer-féle árvaház megnyitása e közel jövőben várható. Már igazgató is van számára kinevezve s helyiség bérelve. Jelen évi szükséglete 7220 forintra van téve. A budai polgárok az építendő árvaház telkét a városmajor szomszédságában jelölték ki.

Visszatekintve a főváros elősorolt nyolcz árvaházára, azt látjuk, hogy a társadalom közvetlen vezetése alatt állók jobban megfelelnek rendeltetésüknek sokkal derültebb képet nyújtanak, mint a hivatalos közegek által kormányzottak. Meglátásuk e különbség már az izraelita felhivatalos árvafelházban is, még inkább a József-árvaházban; míg az Erzsébetről elnevezett már szembe tűnik a társadalmi befolyás jótékony hatása. Mindezt a jelen kor szelleme hozza magával. A társadalom kezd nagykorúvá válni: a kebelében levő baj s nyomor elhárítása végett ma már nincs annyira szüksége az egyház és világ hatóság gyámkodó közvetítésére, mint ezelőtt volt. Jobban lelkesedünk azért, a mi édes miénk, jobban irárgzik azon intézet, melyre nem csupán egynehány hivatalos egyén ügyel föl, hanem a melyen a társadalmat alkotó ezerek érdeklődése s őrszeme csüggy. De ebből még nem az következik, hogy a hatóságok kezelésére bizott árvaházi alapokat adjuk át a társadalomnak; hanem hogy a hatóság kezelte intézetek vezetésébe is vegyítsük bele azon elemet, melynek üdvös hatásait a társadalmi intézeteknél tapasztaljuk.

Európa nyugati országaiban, különösen Hollandiában, Németországban már a XVI. században nagyszámú s nagyszerű árvaházak keletkeztek s virágoztak. Ilyenek az amsterdami, straszburgi, lübecki,

ASHANTI SZOLGA.

ASHANTI TÖRZSPŐTŐK ÉS HARCZOS.

nik, az ashantik rendezett polgári intézményekkel s bizonyos megállapodott építészeti ízléssel bírnak, mely utóbbinál még a gondos díszítmény sem hiányzik. A mi pedig testalkatukat illeti e részben a fő-képződés kivételével bátran egy vonalba lehet helyezni őket az indogermán néposaláddal. Átalán véve nagy, nyulánk és erőteljes természetűek. Kezeik és lábaik szabályosak s oly hatalmas izomerőről és ügyességéről tanuskodnak, mely őket a harcban igen veszélyes ellenfelekké teheti, főleg a sűrű őserdőkben, a melyekben a mocsárok, futó növények és tövises bozótok minden lépést megnehezítenek.

Az ashantik, a mellett hogy merész harcosok, némileg iparúzóok is, a gyapotot maguk fonják, szövik és festik meg s az aranyat is, melyet hazájok földje állítólag nagy bőséggel rejt gyomrában, bár kissé durván, de mégis föl tudják dolgozni s lakásaikat elég csinnal és kényelemmel szokták berendezni. A mi öltözöket illeti, erről kevés mondani valónk van. Mellékelt rajzaikon eléggé látható, hogy a boldog paradicsomi állapottól e tekintetben csak keveset tértek el. Inkább csak a vagyonosabb osztályok veszik maguknak azt a fardaságot, hogy annyira-mennyire tisztességesen igyekezzenek felöltözni. Ellenben a katonák

építve, míg egy közeli szomszéd lakása 40 láb-al magasabb helyen állt. Minden lakáshoz vastag és szilárd szőlőfajú folyondárnövényből készült kötelhágoson lehet följutni, mely az egyik ajtófélfához van erősítve és tetszés szerint fölvezethető. Ha e közlekedési eszköz el van vágva, biztonságban érezhetik magukat a föntlakók, mert a sima törzsön a legügyesebb mászó sem volna képes fölhatolni s egyszerűs-mind daczolni ama kö- és nyilzapporral, melyet a benszülöttek mint egyetlen hathatósabb fegyveröket, mindenkör kéznél tartanak. Elelmi szerekkel is bőven el vannak látva, hogy igen hosszú ostromokat is könnyen kibírhatnak. Béke és nyugalom idején a fákön levő házakat a földön épült kényelmesebb s könnyebben hozzáférhető kunyhókkal cserélik föl s csak éjjel vagy fenyegető veszély esetén keresik föl ismét magasba épített fészkeiket. „Mindazáltal.” — írja Simpson kapitány — „még e gondos elővigyázat mellett sem érezhetik magukat teljesen biztosítva Izabellasziget fákön élő lakói a nem várt meglepetések ellen, mert az ottani vad népeknél már hagyományos ősi szokásból mindenki arra törekszik, hogy embertársa fejét hatalmába kerithesse.”

S. L.

— Nagyszerű adakozások. A bengaliai inségek fölszámolására a londoni lord-mayor (polgármester) a város főbb hivatalnokaitól támogatva városzerte aláírásokat szervezett s az első két-három nap alatt 125,000 frank gyűlt össze. A börze 15,000 frankot, egyesek, magánosok 3000, 2500, 1000 stb. frankonként irtak alá.

— Gladstone és Livingstone. Gladstone, a nemrég megbukott angol miniszterelnök, mielőtt állását oda hagyta volna, arra kérte Anglia királynőjét hogy Livingstone özvegyének 200 font sterl. (2000 forint.) évi járadékot engedélyezzen, mit a királynő meg is tett szívesen. Együttal megjegyezzük azt is, hogy a nemrég elhalt jeles utazó neve, mintegy igazolva törhetetlen kitarását és fardhatlanságát, a mi nyelvínkön élő köv et (living stone) jelent.

— Újabb óriási alaput. Egy társulat, mint mondják, a svájci és olasz kormányának ajánlatot szándékozik tenni a Szent-Bernát-hegy átfúrására. Ez újabb terv méltó társa lenne a mont-cenisinek és szt-gothárdinak.

— Nagyszerű óra. San-Francisko egyik óriási hoteljének mind az 500 szobájában egy-egy külön óramutató van és ezt az 500 óramutatót egyetlen óriási gépezet tartja mozgásban; magát a gépezetet pedig összenyomott légmozgatja.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem utca 4-dik szám) még a következő hirlapokat lehet megrendelni, ugymint:

Legterjedelmesebb képes hetilap, mindkét nemű ifjuság számára.

KIS VASÁRNAPI UJSÁG

számára.

ifjusági képes hetilap.

Szerkeszti:

Kiadja:

K. Beniczky Irma.

a Franklin-társulat.

A „Kis Vasárnapi Ujság” jelszava: „A mulattatót hasznosan, a hasznost mulattatva”, — s ezt mindig szem előtt tartja, hogy a lap kettős céljának tökéletesen megfeleljen s a serdülő ifjuságnak ép úgy, mint a kisebb gyermekeknek egyaránt mulattató és tanulságos lélek- és szívnemesítő s értelemfejlesztő olvasmányul szolgáljon. Ha tehát a t. szülők, nevelők stb. gyermekeiket, illetőleg növendékeiket észszerű, hasznos, s nemesek pillanatnyi örömet okozó, de tartós és nemes élvezetet nyújtó ajándékokkal ohajtják meglesni, ezt tökéletesen elérik, ha számukra a „Kis Vasárnapi Ujság”-ot megrendelik.

Legyen szabad remélnünk, hogy a t. szülők, tanítók és az ifjuság barátjai, méltányolva nagy horderejű törekvésünket, ennek minél sikeresebb megvalósítására segítségüket fognak nyújtani becses pártolásuk által.

A „Kis Vasárnapi Ujság” megjelenik egész éven át, tehát az iskolai szünidő alatt is, hetenkint egyszer, 16 oldalból álló nagy íven, számos képpel, szép fehér erős papíron, díszes kiállítással. A megjelenést illetőleg úgy intézkedtünk, hogy a „Kis Vasárnapi Ujság”-ot már vasárnap reggel valamennyi, még vidéki előfizetőink is megkaphassák.

Előfizetési ár:

Félévre (április—szeptember) . . . . . 3 ft. — kr.

Három negyedévre (április—december) . . . . . 4 „ 50 „

Minden félévben az első számmal színes borítékot küldünk, melybe a következő számokat be lehessen rakni.

Kilenczedik évfolyam.

Jogtudományi Közlöny

kapcsolatban a

DÖNTVÉNYTÁR-ral

és a törvénykezésre vonatkozó összes

Szabályrendeletek s }
Törvényjavaslatok } gyűjteményével.

Szaktudósok közreműködésével.

Szerkeszti

Kiadja:

Dr. Dárdai Sándor.

a Franklin-társulat.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (április—június) . . . . . 3 forint.

Félévre (április—szeptember) . . . . . 6 „

Háromnegyedévre (április—december) . . . . . 9 „

A lap kiadó-hivatala részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a „Jogtudományi Közlöny” nemcsak a legterjedelmesebb, hanem a legolcsóbb szaklap, mert a felsorolt mellékletek külön beszerzésénél a „rendeletek tára” évenként 3 forintba, a „Döntvénytár” évenként 4 forintba és a „törvényjavaslatok” évenként legalább 2 forintba, tehát összesen 9 forintba kerülnek, és így a „Jogtudományi Közlöny” ezen mellékletek szolgáltatásával a legolcsóbb szaklap.

Az előfizetési pénz legcélszerűbben postautalvánnyal intézendő a hirlapkiadó-hivatalunkhoz Budapest egyetem-utca 4-dik szám.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

A t. cz. vidéki honfitársakat,

kik a magyar nép szellemi előhaladását mint nemzeti létünk biztosításának legfőbb feltételét, előmozdítani ohajtják, hazafiai tisztelettel kérjük föl, hogy a nép művelődésének érdekében ezen közhasznú vállalatot terjeszteni és tömeges előfizetések gyűjtése által elősegíteni sziveskedjenek.

Politikai és képes hetilap,

legolcsóbb ujság a magyar nép számára, melyet mindenki megszerezhet, még azok is, kik eddig ujságot nem tartottak.

KÉPES NÉPLAP

POLITIKAI HIRADÓ

mely megjelen

minden héten vasárnapon, mulattató és tanulságos tartalommal, s a hazai és külföldi politikát tárgyaló rendes rovattal.

Szerkeszti:

Kiadja:

Nagy Miklós.

a Franklin-társulat.

Az minden héten egy íven megjelenő és a szövegbe nyomott képekkel érdekesebbített ujság ára

egész évre csak 2 frt.

Előfizethetni egyenként postán

a „Képes Néplap” kiadó-hivatalához Pesten,

(egyetem-utca 4-ik szám)

Az előfizetési feltételeink:

A „Képes Néplap” postán küldve

Három negyedévre (április—december) . . . . . 1 ft. 50 kr.

Félévre (április—szeptember) . . . . . 1 „ — „

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

„Szombati Lapok”

politikai, közgazdasági és társadalmi hetilap

két íven megjelen, melyek egyike mint

„A Szombati Lapok Néplapja”

a kevesebb előismerettel bíró olvasók számára tartalmaz minden szükséges tudnivalót és hoz a szöveghez illő képeket.

Tulajdonos és lapvezér:

Felelős szerkesztő:

Simonyi Ernő,

Erdei Bódog.

A „Szombati Lapok” továbbra is közlönye lesz azon pártnak, mely Magyarország állami önállóságának és függetlenségének visszaszerzését tűzte ki céljául, mely pártnak programja az, hogy Magyarország önállóan, minden idegen befolyástól menten intézze saját ügyeit.

A „Szombati Lapok” előfizetési ára:

ápril—június hónapokra . . . . . 1 ft. 50 kr.

ápril—szeptemberre . . . . . 3 „ — „

ápril—decemberre . . . . . 4 „ 50 „

A „Szombati Lapok” idei folyamának 1-ső negyedévi, megjelent teljes számu példányai még megkaphatók.

Budapest, április 5-én 1874.

14-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 15 krajczár; többszöri iktatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstejn és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

KUBINYI FERENCZ.

1796—1874.

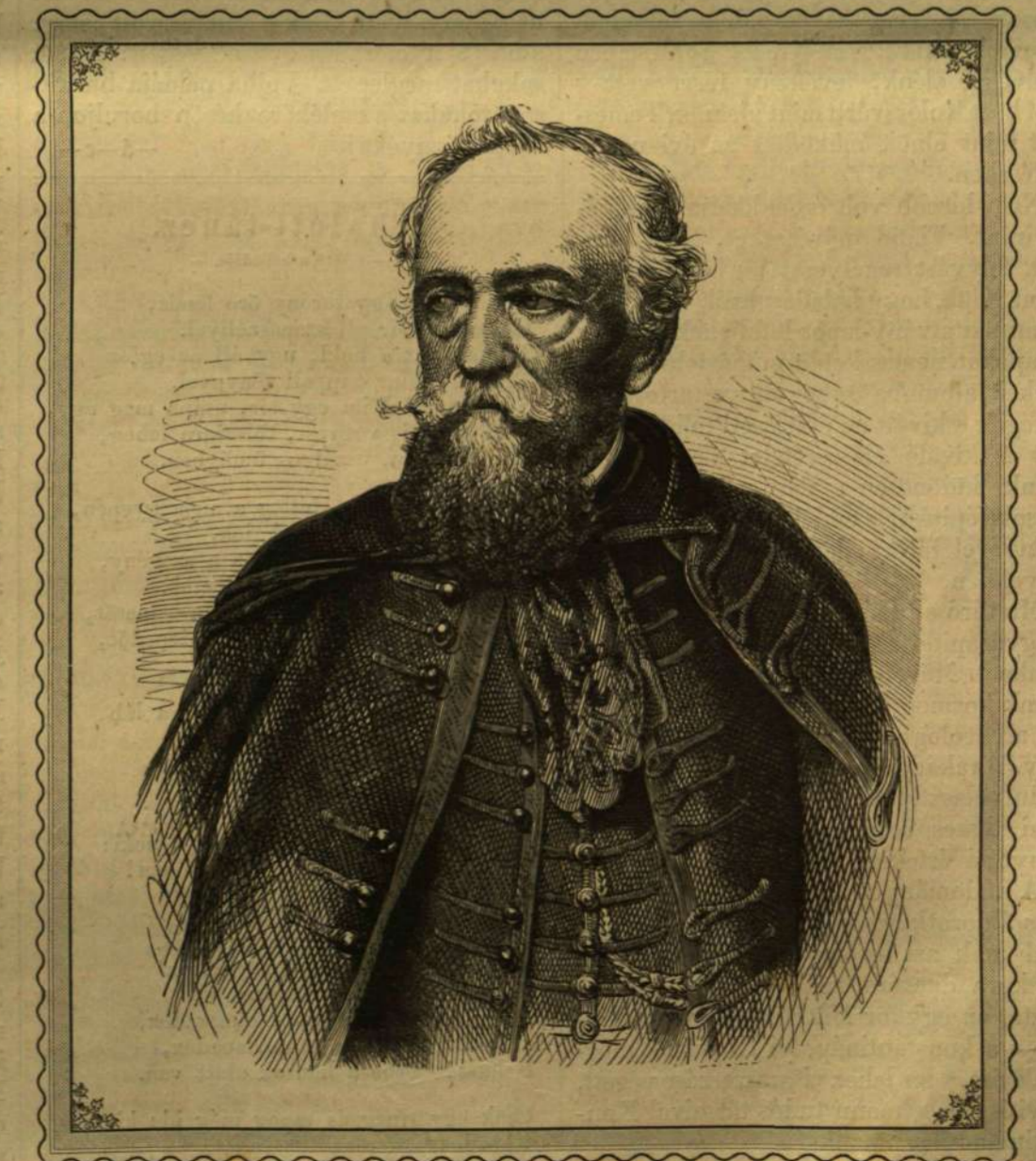
smét egyikét kísértük sirba a régi gárda ama férfainak, kik még a mult századból származva, annak érenyeit a jelen kor eszméivel s irányzatával tudták összekötni. Kubinyi Ferencz az, a testben aggastyán, lélekben mind végig fiatal, kit élete 79-dik évében, márczius 29-kén kísértünk, általános tisztelet és részvét mellett a kerepesuti temetőbe. Mint tudós, mint a közélet férfa, mint ember és magyar, egyaránt megérdemelte a tiszteletet s megérdemli, hogy emléke fölújittassék a nemzedék közt, mely őt csak hanyatló szakában, — s a jövő nemzedék számára, mely épen nem ismerte. Alakjában, viseletében, modorában, mintha a mult századnak nem is a végéről, hanem a legelejéről származnék s Rákóczi kuruczai közt nevedekett volna. De eszméire nézve a XIX. század fia, ki a szabadság és nemzeti erő biztosítékait a közmíveltség, a tudományok és művészetek terjedésében keresi. Rajongó lelkesedéssel az alkotmányos szabadság, ritka érzékkel s előszere-ttel a tudományok és művészetek iránt, — amazért életét s mindenét, emezekért vagyonát kockára tenni, sőt fölládozni kész: ő ez anyagi érdekek hajhászatába mertült kornak oly nemes példát adott mindkét irányban, a melyet föl nem jegyezni hálátlanság volna.

Kubinyi Ferencz ősrégi családból, mely még a szent István atyja, Gyejes fejedelem alatt beköltözött Hunt lovagig tudja fölvinni nemzetségfáját, a Kubinyiak ősrégi nemzetségéből, 1796. márcz. 21-én született Nógrádmegye Vidfalva községében. Első szellemi képeztetését szülői házában, első iskolai oktatását Besztercebányán nyerte; majd Debreczenben végzett s két évi joggyakorlat (u. n. patvaristaság) után Pestmegyében mint aljegyző kezdette meg politikai és hivatalos pályáját. Nemsokára azonban szülőmegyéjébe tért

vissza, s mint Nógrádmegye főszolgabírája, majd három ízben (1833, 43, 47-ben) országgyűlési követe, mindig a tevékenység s a szabadelvű haladás embere, működött. A megyében magtárt állított, a rabok számára a dolgozó rendszert életbeléptette s külön dologházak szervezését kezdeményezte. S midőn Balassa-Gyarmaton, — a megye székhelyén — katolikus nemzeti iskola fölláditása jött szóba, ő, protestans léte, annyira buzgólkodott a közművelő-

dés érdekében ez iskola mellett, hogy annak létrejöttét talán legnagyobb mértékben neki lehetett köszönni.

A közművelődés érdekei általában kora ifjusága óta vonzották. A magyar irodalom fejlődési korszaka is áldozatkész pártolói közt emlegetheti nevét; mert ő volt az, ki Blaskovich Bertalannal együtt, anyagi segélyvel lehetővé tette a Kisfaludy Károly első évi Aurorájának megjelenését. Az 1837%-ki országgyűlésen ő penditette meg

KUBINYI FERENCZ.